

DROBNÉ PAMÁTKY KLEINDENKMALE

10

Pec pod Sněžkou – Obří důl
Peter - Riesengrund
Karl Streer, 1931, AA

Vykořenění krajiny Sudet se odrazilo také ve zkáze drobných krajinných prvků. Kapličky, boží muka, svaté obrázky, upravené studánky, pomníky, památníky a mezníky jakoby najednou nikomu nepatřily, ztratily své zřizovatele, mecenáše, ochránce a pamětníky. Navíc v dobách komunismu dráždily náboženským posláním nebo jen připomínkou starousedlíků. Druhá světová válka vnesla mezi Čechy protiněmecké nálady, ale kupodivu nejvíce zničených objektů, odesaných či zatřených německých textů a jmen přinesla až padesátá a šedesátá léta. Třináct kamenných zastavení křížové cesty rozmetaly na prudkém svahu Staré hory v Temném Dole odrostlé děti z rodiny přesvědčených komunistů. Jen na desáté zastavení před okny dřevaře Emanuela Bruneckera se neodvážily. Kapličku v Dolním Maršově na Kraví hoře rozebrali pionýři během skupinové vycházky, jak po letech přiznal Jaroslav Hofman, jeden z nich. Ještě v 80. letech komunistický funkcionář z Prahy donutil předsedu městského národního výboru v Peci pod Sněžkou Jiřího Kodeta zakleknout na kámen v potoce v Zeleném dole a otesat nápis připomínající smrt v lavině rotmistra německé armády Otto Hallmanna z roku 1942. V těch letech už drobné památky pustly více přičiněním vandalů a přírodních živlů, než řízenou destrukcí. Kapličce na Vysokém Svahu v Peci pod Sněžkou ještě v šedesátých letech opravil Jaroslav Kácovský ze sousední chalupy střechu, která se o patnáct let později pod sněhem propadla. Tři pískovcové sochy uvnitř vandalové rozbili na malé kousky. Kolem ruiny vede vycházková trasa, v zimě ji míjejí stovky lyžařů a přesto její opravě překvapivě brání noví majitelé sousední Žižkovy boudy. Ovšem vývoj posledních let v Krkonoších nás naplňuje optimismem. Není odvážné očekávat během nejbližších let dokončení započaté obnovy a opravy většiny dochovaných drobných památek. V Benecku se o nápravu příkladně zasazuje obec, ve středních Krkonoších třeba občanské sdružení Zdravé Krkonoše, v údolí Úpy tým okolo galerie Veselý výlet a Hradní společnost Aichelburg. V mnoha případech výrazně přispívá Správa KRNAP, někdy obce a private osoby. Nejen ti, co se na obnově památek podílejí si nedovedou představit jejich opětovné ničení a to nejen s ohledem na vložené prostředky a vynaložené úsilí. Už je znájí, rozumí jejich vývoji, staly se součástí běžného života. Společně se stavem přírodní krajiny zmíněné v první části této knihy je výhled dochovaných drobných památek v Krkonoších nejradostnější.

Die Entwurzelung der Landschaft Sudeten wird auch am Verfall kleiner Landschaftselemente deutlich. Kapellen, Bildstöcke, Heiligenbilder, hübsche Brunnen, Denkmale, Gedenkstätten und Grenzsteine – auf einmal schienen sie niemandem mehr zu gehören, über Nacht verloren sie ihre Erbauer, Mäzen, Schützer und Zeitzeugen. Mit ihrer zumeist religiösen Mission oder weil sie an die Alteingesessenen erinnerten, waren sie den kommunistischen Machthabern ein Dorn im Auge. Klar – der zweite Weltkrieg hatte starke antideutsche Stimmungen unter den Tschechen hervorgerufen, aber seltsamerweise waren es erst die 50. und 60. Jahre, in denen die meisten Objekte zerstört oder deutsche Inschriften abgemeißelt oder zugeputzt wurden. So zerschlugen und zerstreuten Halbwüchsige aus der Familie von Herrn K., eines überzeugten Kommunisten, dreizehn Stationen des Kreuzweges am schroffen Hang des Altenberges bei Dunkelal. Nur die zehnte Station blieb verschont, sie vor der Haustür des Holzfällers Emanuel Brunecker zu zertrümmern, dazu fehlt ihnen doch der Mut. Die Kapelle in Marschendorf II. Teil am Kuhberg nahmen Jungpioniere bei Schulwanderungen auseinander, wie J. H., einer von ihnen, nach Jahren zugab. Noch in den 80. Jahren zwang ein kommunistischer Funktionär aus Prag den Vorsitzenden des städtischen Nationalausschusses von Petzer J. K., sich auf den Felsblock im Zehgrund zu knien und aus diesem die Inschrift herauszumeißeln, die des Lawinentodes des Feldwebels Otto Hallmann im Jahre 1942 gedachte. In jener Zeit verkamen die Kleindenkmale schon eher durch Vandalismus und Naturgewalten, als durch organisierte Zerstörung. Noch in den 60. Jahren reparierten Jaroslav Kácovský und Leute aus den r benachbarten Hütten das Dach der Kapelle auf der Stufenseite in Petzer, fünfzehn Jahre später brach es dann trotzdem unter der Schneelast ein. Die drei Sandsteinstatuen in ihrem Inneren wurden von Vandalen in Stücke zerschlagen. Im Winter kommen Hunderte Skiläufer an der Ruine der Kapelle vorbei, dennoch wehren sich die neuen Besitzer der benachbarten Žižkov-Baude überraschenderweise gegen deren Erneuerung. Die Entwicklung im Riesengebirge in den letzten Jahren erfüllt uns jedoch mit Optimismus. Es ist nicht zu gewagt, in den nächsten Jahren den Abschluss der fortlaufenden Erneuerung und Reparatur der meisten der erhalten gebliebenen Kleindenkmale vorauszusagen. In Benetzko setzt sich die Gemeinde selbst auf vorbildliche Weise für deren Wiederherstellung ein, im mittleren Riesengebirge ist es die Bürgervereinigung Gesundes Riesengebirge (Zdravé Krkonoše), im Aupatal das Team rings um die Galerie des Veselý výlet und die Burggesellschaft Aichelburg. In vielen Fällen hilft auch die KRNAP-Leitung tatkräftig mit, anderswo sind es die Gemeinden oder auch Privatpersonen. Nicht nur diejenigen, die sich aktiv an der Erneuerung der Kleindenkmale beteiligen, können sich deren erneute Zerstörungen kaum vorstellen und dies nicht nur der aufgewendeten Mittel und Arbeit wegen. Man kennt sie, man weiß etwas von ihrer Entstehung, sie gehören heute einfach schon zum Alltagsleben. Zusammen mit dem Zustand der im ersten Kapitel dieses Buches beschriebenen Naturlandschaft sind die Aussichten der Kleindenkmale im Riesengebirge am hoffnungsvollsten.